

СРВОБРАН

SRBOVRAN

SERB NATIONAL PAPER AND THE ORGAN OF THE SERB FEDERATION „SLOGA“

СРПСКИ НАРОДНИ ЛИСТ И ОРГАН САВЕЗА СЈЕДИЊЕНИХ СРБА СЛОГА

Број 378

ЊУЈОРК, Њ. Ј., ЧЕТВРТАК, 5. ЈАНУАРА 1917.

ГОДИНА 7.

SUBSCRIPTION RATES

United States of America one year 60c.
Canada, Europe & t. c. one year \$1.50

Srbobran published every Thursday at
443 W. 22 Street, New York, N. Y.

ПРЕТ ПЛАТА:

За Сјед. Државе на годину 60 ц.
Канаду, Европу итд. год. \$1.50
Србобран излази четвртком на
443 W. 22 Street, New York, N. Y.

**УРЕДНИШТВО „СРВОБРАНА“ ЧЕСТИТА НОВУ ГОДИНУ
СВОЈ СРПСКОЈ БРАЋИ И СВИМА СЕСТРАМА СА ЖЕЉОМ
ДА ОНА ДОНЕСЕ СЛОБОДУ И УЈЕДИЊЕЊЕ.**

САВЕЗНИЧКИ ОДГОВОР ПРЕДСЕДНИКУ ВИЛСОНУ

Савезнички одговор председнику Сједињених Држава још је много значајнији од одговора који је пре неколико дана добила Немачка. Оно што је у одговору Немачкој било само наговештено у овоме је одговору казано јасно и разговетно. И, што је најважније, из овога се одговора јасно види да су савезници свесни не само свога права, него и своје снаге да то право извојују.

Разуме се да и савезници желе што скорији мир. Они то јасно кажу готово у самом почетку свога одговора: „И савезници желе онако исто дубоко као и Сједињене Државе да се што скорије оконча рат, за који су одговорне централне силе и који намеће човечанству тако свирепа страдања.“ Али баш стога што су свесни да се боре за „независност народа, за право и човечност“, они не верују да се у садашњем тренутку може доћи до мира који би све то обезбедио.

Дабоме да би одговор савезника био сличан одговору који су Немци са својим савезницима упутили председнику Вилсону, да су се ограничили да само овако неодређено помену сврху свога ратовања. Али како они немају никаквих разлога да крију своје намере, они су били јасни и одређени.

Пошто су утврдили да су рат изазвале и отпочеле Немачка и Аустро-Угарска, „у намери да осигурају хегемонију у Европи и своју економску превласт над целим светом“, и пошто су порезали сва насиља и безаконја почињена у току рата, међу којима се нарочито истичу „страхоте почињене у Србији после њеног освојења“, савезници подробно ређају своје услове:

- 1) Да се обнове Белгија, Србија и Црна Гора, и да им се да накнада;
- 2) Да се повуче непријатељска војска са земљишта Француске, Русије и Румуније;
- 3) Да се Европа преобрази тако да свима народима буде обезбеђено поштовање народности и слободно економско развиће;
- 4) Да се савезницима врате земље које су у прошлости отете силом или противно вољи становништва;
- 5) Да се ослободе Талијани, Словени, Румуни и Чеси са Словацима;
- 6) Да се ослободе народи који су под турском влашћу;
- 7) Да се Турци, као неспособни за западну цивилизацију, отерају из Европе.

Тако су савезници потпуно одговорили жељи председника Вилсона да изнесе одређено сврху свога ратовања. Из појединости које у одговору дају о својим захтевима јасно се види да они одиста ратују за „независност народа, право и човечност“. Ни један једини од њихових услова не који се са тим општим начелом, почев од истеривања из Европе некултурних и неспособних за културу Турака, па до ослобођења народа који су толико времена стењали под немачким и немачко-аустријским јармом.

Ако се тачно загледају савезнички услови, видеће се да они Аустро-Угарској остављају само Немце и Мађаре, дакле становништво које би од прилике изнело око двадесет милиона; све остало има да отпадне, има да се ослободи, јер је одиста робовало тим двома народностима и Хабзбуршкој династији. На каквим је основима почивала Аустро-Угарска, види се најбоље по томе што тај део који има да се ослободи износи преко тридесет милиона, јер је досадашња Аустро-Угарска имала преко педесет милиона становника. Већина од преко тридесет милиона робовала је дакле мањини од двадесет милиона још у двадесетом веку, и то само стога што се та мањина наслањала на оснону Немачку. У тој већини која је гажена и тлачена налазе се и Срби, Хрвати и Словени; савезници траже и њихову слободу, јер су они Словени, а у одговору се изреком тражи слобода за Словене. Дошло је време историске правде, дошло је време нашег народног ослобођења.

Дабоме да би Немачка била веома ослабљена већ тиме што би њен главни саучесник, Аустро-Угарска, био сведен на своју праву меру, на становништво које не би било у њој против своје воље. Али савезнички одговор иде и даље. Он тражи и повраћај земаља које су у прошлости отете, дакле Алзас-Лорену и пољски део Немачке, што значи да Немачка има да буде смањена са близу десет милиона становника. Само би Немачка, која би и после тога имала преко шест милиона становника, била још увек опасна по светски мир и слободу ма-

лих народа ако би све остало ишло по старом. Зато савезници изреком спомињу да хоће да ослободе Европу од „пруског милитаризма“. На који начин, не каже се. Али то и није главна ствар. Главна је да се сломи освајачки и насилнички дух једне државе, која већ годинама истиче силу испред права, и од које већ годинама страда све што је око ње. Од Пруске су замишљали не само Пољаци са Елзасанима и Лоренцима, него и сами Немци који нису Пруси. Данашња Немачка створена је насилно; то је у ствари држава у којој је Пруска приграбила две трећине у своје руке, а ону једну трећину поделила на грехо двадесет државица, и онда све то скупила у савез који је назвала Немачком. Разуме се да нарочито није заборавила да томе савезу наметне пруског краља као немачког цара. Некадашњу краљевину Хановеранску просто је елицирала, од краљевине Саксонске отргнула је добар део, и тако редом. Врло је вероватно, дакле, да ће пруски милитаризам бити скрхан на тај начин што ће се повратити некадашње право и самим Немцима у Немачкој, што ће Пруска бити сведена на праву меру и лишена насилно отетог првенства међу Немцима.

Овако склопљен мир био би најважнији догађај у историји света. Његова је тежња да у будуће не буде у историји онога стереотипнога: тај и тај владар скупи велику војску и удари на тога и тога владара и освоји све дотле и дотле и присаједини својој земљи. Државе у будуће имају да почивају на принципу народности, на тој најчовечијој и најправичнијој основи. Чудовишта од држава као што је Аустро-Угарска, која је постојала само ради династије и мањине становништва, неће у будуће бити могућна.

Разуме се да ће се вековни отимачи борити докле год могу да сачувају свој плен. Али одлучност савезничког одговора показује јасно да су савезници свесни не само свога права него и своје снаге, и да ће према томе сва копцања међународних одметника бити узаман.

М. Т.

Змај Јован Јовановић.

— Од Павла Поповина, професора Београдског Универзитета. —

Песници који су умрли долазе на дневни ред обично кад се приреди ново издање њихових дела, кад се напише нова књига о њима, кад им се подигне споменик, или слично. Змај Јован Јовановић долази на дневни ред данас из сасвим других разлога. Суд вароши Новог Сада, под председништвом Др. Фишера, донео је почетком октобра ове године одлуку по којој се дела Јовановићева конфискују „пошто су она напојена дубоком буђења против целости аустроугарске територије, и пошто представљају дело великог и дражега против јавне безбедности.“

Колико је ова осуда лишена сваког разума, може се судити по овоме: — Змај је рођен у Новом Саду. Сва је своја дела излао у Новом Саду, или уопште у Аустро-Угарској, с пуном дозволом и без најмањег протеста власти. Змај је у великој мери преводио и мађарске и немачко-аустријске песнике на српски. Змај је био члан мађарског књижевног „Кишфалудивеог Друштва“. Једна улица у Новом Саду носи његово име. У Каменци — која је преко пута од Новог Сада — њему је подигнут споменик. И сад после свега тога, после свих тих титула које би у свакој другој земљи биле довољне да се уважење према песникову имену и раду и даље одржи — у оној безумној Аустро-Угарској, која због свог безумља неизбежно мора пропасти, конфискују се дела тога песника!

Безумно, одиста. Али тај нам акт даје повода да се забавимо Змајем за који час, и да укратко дамо карактеристику његова талента и његове поезије.*

Врло јак и врло разноврстан песнички дар, много осећања и још више духа, обиље песничких идеја и необично велика лакоћа у изражавању тих идеја, лака машта и много жара, природни дар да ствари казује просто — то су особине Змаја Јована Јовановића.

Змај се родио у Новом Саду 1833 године. Основну школу свршио је у родном месту, а гимназију у другим местима Угарске. Учио је права у Пешти, Прагу и Бечу, али се доцније посвети медицини и као свршени правник постане доктором медицине. Али је у свом животу бивао све и сва: подбележник у свом родном месту, директор српске гимназије у Пешти, лекар у више српских села у Угарској а ако исто и у Загребу и

* Професор Поповин написао је на српском само овај део. Све што долази даље добио је уредник од њега на француском језику.

Београду, драматург Српског Народног Позоришта у Београду, сенивач и уредник више часописа, најзад књижевник од заната. Умро је 1904 године, слављен и цењен у целокупном српском народу.

У његову раду — који се, осим врло малог изузетка, састоји само из лирских песама — разликују се три важне групе, које се готово поклапају са три периода његовог песничког стварања.

Пре свега љубавна поезија, која је постала од прилике од 1860-1872. У њој има два циклуса, и то добро позната: **Ђулићи** — израз који је створио песник и који од прилике значи: руже, ружичњак, ружична поезија — и **Ђулићи увеоци** — што би значило: увеле руже, увели ружичњак, поезија увелих ружа. Предмет је ових циклуса песникове жена — која се звала Ружа — и они случајно одговарају двама циклусима Петраркине поезије: „Живој Јаури“ и „Мртвој Јаури“. И одиста, песник је испевао Ђулиће за живота своје жене, или управо првих година љубави, а Ђулиће увеоке по њеној смрти. Први циклус опева срећу човека који воли, милине брачног живота, дражи вољене жене. То је потпуна љубавна историја, то је читав низ разних душевних стања заљубљенога; то су тренутци брачне среће бележени из дана у дан, који готово сачињавају љубавни дневник у стиховима.

И све то је врло љупко, нежно и уједно духовито; све је топло и присно, пуно поезије и просто. То је поезија мека, усрдна и искрена. **Ђулићи увеоци** сасвим су другачији. И они су љупки и нежни, али изражавају неизмерну тугу. Овде се види и чује јака страст, оштар бол, крик искиданог и рањеног срца. Све је без најмањег трага од декламовања. Све је врло природно, врло просто по тону и управо онако како одговара правим осећајима и осећајима песниковим. И овај други циклус личи на љубавни дневник. Али је поезија у њему силнија но у првом циклусу; она има јачих прелива и понекад, и ако ретко, она се уздиже до високих мисли и философских схватања. **Ђулићи увеоци** стоје далеко изнад **Ђулића**, ма да су и ови бисер песništва.

Друга је група сатирична поезија, и она је постала нарочито после 1872 године. Јовановић је имао много више духа но осећања; његова љубавна страст — једина страст коју је имао — угасила се у осталом врло брзо и није се више поновила; он је узимао учешћа у политичком животу, у месним пословима српскога краја у коме се је родио и живео готово целог свога века; уза све то, он је био уредник више сатиричких листова од 1877 до 1889 — те је тако Јовановић постао сатиричар пошто је прво био љубавни песник. Он је био нека врста Беранжеа — кога је у осталом волео и преводио — и политички догађаји који су се одигравали око њега готово су стално надахњивали његову музику. Он је опевао сваки догађај из јавнога живота свога доба, исмевао је многе јавне поступке са лакоћом и заједљивом пронијом, и дао готово хронику у стиховима о догађајима свога времена. Све је ту ушло: аутономне установе Срба у Угарској, борбе њихових политичких странака, политички режими у Србији, јуначка дела Црне Горе, па и румунске ствари, дипломатски рад европских конгреса и т. д. Он је написао чак и једну сатиру против Наполеона III 1871. У свој тој поезији он је био надахнут духом слободе. То не значи да је увек ударао где треба; напротив, дешавало му се по који пут да суди о стварима по томе како изгледају и да куди оно што није било за куђење. Али је ипак увек био духовит, и његова песма, чак и кад критика у њој није тачна, остаје поред свега тога изврвна, и то често пута. То долази отуда што је Јовановић имао много духа, полета, финога подсмеха, заједљивих црта и способност да лако и вешто окрене ствари на шалу и подсмех. Та сатирична поезија учинила га је популарним и врло великој мери. Захваљујући тој својој поезији као и патриотским песмама — јер су се те две врсте често мешале у његовој поезији — он је не само постао омиљени песник него, у врло високом степену, и народни песник. Он је својом поезијом обухватио целокупни народни живот, кудећи његове слабе стране а узносили његову славу, и готово све тежље и осећања српскога народа огледају се и имају одјека у његовим стиховима. Његова лира — може се слободно рећи — опевала је сваки тренутак његовога доба и била је у истини врло национална.

Трећа група његових песама — која је постала нарочито последњих година песникове живота, у главном од 1882 године — то су дечије песме, стихови писани за децу и младеж. Змај је био несрећан отац. Он је имао више деце, која су појмрла врло мала, и да би њихову успомену сачувао што боље, он је одлучио да у будуће пише за српску децу и српску младеж. Он је готово учинио завет да ће тако радити одмах по смрти свога последњег детета, и од тада је неговао скоро ис-

Из Српства и Југословенства.

Стање српских заробљеника у Аустро-Угарској. Руски свештеник Александар Горбачев, који је успео да умкне из аустриског ропства, дао је овакав извештај о стању српских заробљеника у Аустро-Угарској.

„Српски заробљеници несумњиво изгледају несрећнији од наших. Сви су они ослабили и омршавили од глади; они за јело копају корење, а некад су принуђени и да просе. Нико не може да их погледа а да не осети дубоко сажаљење. Не верујем да сам икада видео људе који изгледају јадније од српских заробљеника у Аустро-Угарској.“

Чланак о Мештровићу. „Хрватски Свијет“ доноси у свом недељном броју преведен чланак о Мештровићу, који је прво угледао света на норвешком језику, и то у најугледнијем норвешком листу. Чланак је пун одушевљене хвале за Мештровићеву уметност, а писала га је Американка Катари-на Грот.

Нашем народу учињена је врло лепа услуга тиме што се чини покушај да се за Мештровићеву уметност заинтересује и мала, али културна Норвешка. Чим се открије једна културна вредност нашега народа, пробудиће се интерес за културне тековине нашега народа у опште, а ми само можемо добити ако нас страши свет позна и ете стране, јер имамо да покажемо више но што слуте и наши најбољи пријатељи.

Проглас Југословенског Одбора у Лондону Хрватима, Србима и Словенцима из Аустро-Угарске за помоћ борби Србије.

Браћо Југословени!
Реч, која је столећима озвучавала празним звуком, претвара се у дело. Гвоздени батљене величајне снаге ударио је напакон о врата Европе и од једног о њима тисућструком јеком. Врата су се отворила и кроза њих пао је трак свијетла у столетну ноћ, а својим златним трацима сунце је над њима исписало једну велику, свесилну, свежућену реч: **Ослобођење!** Вериге се ломе, ланци пуцају, а милиони племенних, херојских бораца живом крвљу пишу историју ослобођења малих, ујармљених и презрених народа. Грозоте најгрознијега од свих ратова, патње и муке, којима пролази човечанство у својој борби против оних, који су кроз векове били симбол угњетавања људске и народне слободе претварају се у све величанственији сакраменат жртвовања за највиши и најплеменитији циљ: борбу и погибљење за слободу рођене груде и будућих покољења.

SRBOBRAN

— SERB WEEKLY —

Published by

SERBIAN EDUCATIONAL AND BENEVOLENT FUND OF SERB FEDERATION „SLOGA“

443 West 22nd Street New York, N. Y.

Business Manager: M. I. Pupin, 443 W. 22nd St., New York, N. Y. TELEPHONE: CHELSEA 6008.

Editor: M. Trivunac, 443 W. 22nd Street, New York, N. Y.

Entered as second-class matter at the Post Office of New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

Браћо Југословени! У светој легији ослободилаца прва је мач повукла мала Србија, земља бајословних јунаштва, колеска Марка и Милоша, огњиште наше дивне народне песме, она се без отезања и макар испрљена од Балканских ратова, дала на велико дело ослобођења читавога нашег племена. Нема, међу вама браћо, ни једнога, који неби знао шта је Србија у овом рату ослобођења жртвовала. Колико је препатила, кроз какве је надчовечне кушње прошла и каквим се несравњивим јунаштвом борила за себе и за нас. Јунаштво, пожртвованост, самопрегор и самопоуздање Србије немају примера ни у прошлости ни у садашњости, осим можда у оним древним данима косовске епопеје. Борба њезине војске противу надмоћних непријатеља и страдање њезина пуцанства у овом грозном повлачењима, највећи су моменти читавог овог рата. Европа се са удивљењем поклонила величини мале Србије.

Зашто је Србија све то учинила и зашто је дала све?

Дала је то, да једнога дана ви и ваше потомство будете слободни, да испуни дуг југословенског Пијемонта спрема своје заробљене и угњетаване браће и да вам врати вашу огњишта, као ваша. Ваше шуме и долове. Ваше планине и језера. Ваше гордо море и сву вашу лепу домовину.

Србија је дала све за исту ону идеју, коју су проповедали Гај и Драшковић, Штротсмајер и Старчевић, којој су невали Прерадовић и Враз, Мажуран и Прешерн и за коју су изгинули Зрински и Франкопац, Губец и Кватерник. Та идеја прожимала је читави наш народ кроз столена и њом је и сада задовољен сваки прави син наше отаџбине.

И ево, када је Србија дала све за нас, што смо ми дужни да дадемо њој? Ни више ни мање него опет све. Јер ми то не дајемо Србији само због ње, него и због нас самих и наша је најсветија дужност да и сами учествујемо у делу нашег ослобођења. Била би вековна срамота и вековно издајство да скрштених руку гледамо како нас други ослобађају, према нам је дата могућност да уземо у редове ослободилаца. Није довољно пристајати на идеју ослобођења, него се ваља за њу и борити.

Србија, — испрљена услед силних губитака за последње аустро-немачко-бугарске офанзиве — треба помоћи да узмогне извршити своју велику мисију. Редови њезине храбре војске у Македонији морају се попуњити и ојачати. Србија данас треба бораца, треба радника у позадини, треба људи, који не се жртвовати за оно, што је управо нама неослобођеним Југословенима најближе и најсветије. Хиљаде наших људи снажних и крених

живе у иностранству, где им је пружена могућност да похрле на бојно поље и да помогну носити заставу слободе у своју рођену домовину.

Тим нашим људима, тој нашој браћи, управљен је овај проглас Југословенског Одбора. Њих ми зовемо, њима се обраћамо и њима довикујемо: Напред, браћо, за слободу и ује дивљење. Покажите се достојни синови оних драгих крајева, које је тубинац доста дуго tlačило, покажите се достојни оних племенитих мајка, које су вас одихале, а над све покажите се достојни оним поверења, којег је у вас полагао Југословенски Одбор, Краљевина Србија и све савезничке државе. Нашим посредовањем, помоћу Краљ. Српске Владе и споразумом савезних држава ви сте до сада у тим државама уживали потпуну слободу кретања и привреде и били сте смирени пријатељима, а не непријатељима савезничке ствари. Те су вам власти биле учињене, јер вам се веровало и јер је ваше одлично држање у Југословенском покрету оправдало такав поступак спрема вас. Сада то оправдајте, претворите реч у дело, осећање у обавезу, и докажете да занета сматрате својом највишењом дужношћу да без оклевања појурите под онај барјак, на којему је исписано гесло наше слободе, нашега уједињења и нашег самосталног државног живота.

Зовемо вас ми, али вас још више зове она јадна раја, коју је судбина оставила и сада под аустро-мађарским игом, и која трепетом чека онај свети час, када ће угледати светле образе својих ослободилаца, да их овенча лавором неумрле славе и миропомаже уземљем љубави и харности. Зову вас још и браћа, која су била гоњена на братоубилачко клање, и која су успела да пребегну нашој браћи Србима и Русима. Ево их тамо у бојним редовима српске војске, поносно, храбро и радосно венчајући смрт и славу на спас и знамење читавог нашег рода. Зову вас напоком миле сени свих оних, који су принели посвећени живот свој на олтар наше велике и заједничке домовине и осмењом испуњене дужности пошли у оне незане крајеве, у којима смрт гради споменике вечна живота.

Браћо Југословени! Реч се претвара у дело. Вашу смо реч чули, сад да видимо ваша дела. Дани су тешки и судбосни и у њима одлучује се судбина нашег јединственог српско-хрватско-словеначког народа. На нама је да бирамо, хоћемо ли слободу или ропство. Ако одаберемо ропство, оно ће бити вечно. Разумите, браћо, да сваки од вас, који се хотице оглушује великом позиву своје савести и своје дужности, бира ропство. Може ли бити и један међу вама да то учини?

Ми се надамо, ми знамо, да не може.

Југословенски Одбор прожет дубоким поуздањем спрема вас — позива стога свакога од вас, који је навршио осамнаесту, а није превршио четрдесет и пету годину, да се безодвратно пријави за војну службу у српској војсци.

Добровољци имаду се пријавити код најближих Краљ. Српских Посланстава, односно Конзулата.

Обзиром на чињеницу, да би многи од вас, који би иначе радосно похрли под заставу ослобођења, могао осетити забринутост за своју породицу, ако би у рату пао, или услед ра на постао неспособан за привреду, ми вам овде свечано наглашавамо, да је Краљ. Српска Влада предузела неотклониву обавезу да за све југословенске добровољце примени исте

оне установе, које су на снази обзиром на инвалиде и на породице палих у Краљ. Српској Војсци. За ваше ће дакле породице бити скрбљено истом љубави, којом се скрби и за породице Срба, а кад — то се поуздано надамо — ускрене наша велика југословенска држава, та ће помоћ и скрб бити увећана и проширена.

Југословенски Одбор одлучно наглашава, да као што сматра за своју прву дужност да овај покрет подупре свим силама, тако он неће бити у стању да проследи своју заштиту за оне, који живе у савезничким државама, а који се овом позиву не одазову. До сада је та заштита била уветована претпоставком да је сваки вољан сарађивати у делу ослобођења, од сада та заштита може и сме припасти само онима, који су то учинили.

ЗМАЈ ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

(Наставак са прве стране)

љубичиво дечије песме. Ван сваке сумње ова врста песничтва није песничтво у правом смислу речи, али она ипак може имати много поезије, а дечије песме Змајеве присто су дивне. Врло велика љубав према деци, природан жар, простота у тону и изразу, тачне идеје, без икакве педантерије у осталом — то су биле црте ове врсте Змајеве поезије. Дечије песме Змајеве природно су, дивно и здраво васпитно дело, и читави нараштаји српске деце били су изложени њиховом благотворном утицају, чувајући их у неизгладивој успомени.

Сем ове три групе, Јовановић има и других песама. Понекад се задржава на простим комичним предметима. Има врло много надахнућа у његовим химнама и патриотским одама. Понекад се уздиже на висину песника филозофа. (Светли Гробови). Много је и преводио, и сем превода из Беранже, превео је неколико мађарских песника, Боденштегову источњачку поезију, Лермонтовљевог Демона, Гетеову Ифигенију и Тенисоновог Еноха Ардена.

ТЕКСТ ОСТАВКЕ

црногорског Министра Правде г. Јанка Спасојевића.

— ВАЖНО САОПШТЕЊЕ Г. СТЕВАН БОГДАНОВИЋА. —

Ових дана стигао је у Њујорк г. Стеван Богдановић, новинар, као изасланик Срба-Црногораца са македонског фронта, Крфа, из Француске и других савезничких земаља.

Према обавештењу, које смо добили од њега самога, госп. Богдановић дошао је у Америку да, на првом месту своје уже земљаке, Србе из Црне Горе, па онда све америчке Србе и остале Југословене извести о улози званичне Црне Горе у данашњем светском рату, о прошлогодњој капитулацији Црне Горе и о другим данашњим односима између Краља Николе и Срба-Црногораца који се налазе на солунском фронту, на Крфу, у Француској и у осталим савезничким земаљама.

Госп. Богдановић нам је, као новост, дао садржину оставке г. Јанка Спасојевића, министра Правде и заступника Министра Унутрашњих Дела у данашњем црногорском, Радовићевом кабинету, коју ми овде дословно доносимо:

Председнику Министарског Савета, Министру Спољних Послова и Заступнику Министра Финансија,

Господину Андрији Радовићу, (Париз*).

Јуче, у 5 сати и по после подне, имао сам част бити позван од Његовог Величанства Краља, и, у разговору вођеном том приликом, а у присуству Његовог Краљевског Височанства Њазза Петра, у ком је било пуно личних уверења, нанесених ми од Његовог Величанства, задржали смо се највише на питању о уједињењу Српства у опште и Црне Горе посебно, које је баш и дало повода, да ја сада будем позван.

После неколико жучних укора, управљених ми поводом тога питања, ја сам изјавио:

„Моје је тврдо убјеђење, то је моја вјера, да је једини спас Црне Горе и њене династије у уједињењу са Србијом.“

На ово ми је Његово Величанство Краљ, заједно са Његовим Височанством Њаззом Петром, одговорило:

„Какво уједињење са Србијом?! — од тога неће ништа бити; ја то не могу допустити. Зар ја, који сам ковао моју круну 230 година, да је сад раздробим, да је бацим? Кажу ми ти, зар може бити једна земља а два господара? — Не, то је немогуће, то не може бити!“ — обојица су заједно закључили.

„Величанство — рекао сам ја — нико не тражи да Ви раздробите вашу круну; ми само тражимо остварење наших националних идеала и задатака — уједињење Српства — па кад се ово изврши, онда је ту Ваше Величанство, ту је Српска Династија, а ту је наша свагдашња заштитница, Русија, па ће се, споразумно, срећно ријешити и династичко питање.“

* Као што је познато, краљ Никола и његова влада налазе се у Француској, у предграђу Париза.

„Не, то не може бити — поновио је Његово Величанство Краљ. — Шта Русија? Шта нам овде она може помоћи? Ја кажем: Српство се неће ујединити; то само мисле загрејане главе, то не може бити без истраге једне куће.“ Па је додао:

„Иди и гледај свој посао; немој више никад говорити што си до сада говорио по овом питању, јер ти знаш да ја нисам осветљив.“

С овим се завршио наш разговор.

Господине Министре Председниче!

Разговор са Његовим Величанством Краљем учинио је тежак, силан, болан утисак. Ја сам из уста Његовог Величанства Краља чуо страшне ријечи: да он, не само што неће помоћи извођење нашег националног програма — уједињење Српства, ком је циљу Српски Народ још од пре Косова тежио и за који је потоке крви своје пролио, на их и сад пролијева — него да ће, напротив, чинити све могуће да се до тог уједињења никако и не дође. Ово је мени Његово Величанство Краљ казао као министру, јавно, у присуству Његовог Височанства Њазза Петра, који је, такође, свечано и јавно, изјавио да, и кад би Његово Величанство Краљ радио на уједињењу, то он с Престолонаследником Данилом не би никад допустио.

Ја сам и до сада незадовољан био нашим радом и министровањем, као што сам Вам то толико пута изражавао, и имао сам пуно разлога да већ давно дадем оставку на мој положај; али никад нисам могао замислити да ће, у извођењу нашег народног програма, заузети баш ово гледиште Његово Величанство Краљ, те сам до сада трпио и чекао. Сад је пак дошао крај и моме стрпљењу, и моме чекању, јер после овакве изјаве једног Србина владара и сина му ъазза, којом циља, ни мање ни више, него на уништење наших националних задатака, ја више, ни као министар, и као јавни радник и народни посланик, ни као Србин, ни као Црногорац, не могу и не смијем, остати миран посматрач свега овога, него морам јавно, легалним путем, отпочети најнеергијнији рад на извођењу нашег народног програма, на коме сам радио, колико сам био у стању, читавога мога живота. Ово је моја коначна одлука.

На основу изложенога, част ми је, поднети Вам, г. Министре Председниче, оставку на звање Министра Правде и Заступника Министра Унутрашњих Послова, с узлудном молбом да је изволите поднети на уважење Његовом Величанству Краљу.

Подносећи Вам своју оставку, надам се да ћете Ви и остале ми колеге бити потпуно солидарни са мном.

Изволите примити, г. Министре Председниче, уверење о мом одличном поштовању.

Париз, 8 децембра 1916.

Јанко Спасојевић, с. р.

Министар Правде и Министар Унутрашњих Послова.

ПРОШЛА НЕДЕЉА НА РАЗБОЈУ.

Борбе код Риге.

Најзанимљивији догађај у потоњим борбама јесте руска офанзива у околини Риге. Тај покрет није нико очекивао. Држа се да Русија има пуно руже посла, помажући Румунију.

Што значи та офанзива ни ко није у стању сада да одреди.

Извештаји са тог разбоја још нису потпуни. У тим извештајима спомињу се врло мало имена и из тих имена ми нисмо у стању да нађемо нову линију да би је упоредили са старом, пре но што је овај напад почео. Ну из тих вести даје се закључити, да су Руси са великом силом дошли између Бабит-Језера и Тирулских Мочари, држећи се жељезничког пута. Када су дошли до извесне тачке у близини реке Ае, Руси су окренули на југ, заузели узак кључ између реке и мочари и на тај начин зашли за бок Немцима и нагнали их на повлачење. Борба се сада води уз обале реке Ае.

Ако је река Аа замрзнута, што изгледа вероватно, Русима је олакшан прелаз преко реке А ако Русима пође за руком да пређу реку и дочепају се цврстог земљишта, они ће бити у одличном положају за офанзиву у пролеће или рано лето. Немачка линија овде је врло незгодна и, ако Руси постигну оно што изгледа да траже овде, Немцима ће бити много отежане борбе на јужном крају руског фронта. Ако Немци буду овде принуђени на повлачење, мораће се повлачити на целом фронту чак до Писка. У борбама прошле недеље

Руси на овом фронту запленили 21 велики топ и 11 малих топова.

Ну све докле докле не заузму Митау, не може се говорити о травом значају овог руског напада.

Борбе у Румунији.

Добруда је, како изгледа, са свим очишћена од Руса. Када су Немци узели Мацин, Руси ма није остало ништа друго до да се повуку преко Дунава и сдружи се са војском која брани леву обалу те реке. Пошто Немци не јављају о већем броју заробљеника или плену, изгледа да су се Руси повукли преко реке у добром реду. То је опет ослободило велики део Макезеневе војске, која се борила на десној обали Дунава. До сада није било покушаја од стране Немаца да пређу Дунав на северу. Тешкоће за прелаз те реке на том крају такве су, да је мало изгледа да ће Немци то и покушати. На тај начин Добруда престаје бити предмет ратних извештаја. Борба се пренела на другу страну реке.

На левој страни реке Немци су постигли знатне успехе. Узели су Браилу, чији је пад био неизбежан онога дана, када је Добруда очишћена од Руса. Ну пад Браиле има више економског него војничког значаја. У Браили су била велика стоваришта жита и петролеума. Она располаже изванредним жељезничким везама и стоји у непосредној вези са Вукурештом. Кад је Браила пала, напуштена је и цела линија дуж реке Бузеу. Тако је Немцима оста-

ло да се пробијају пут Серета, иза кога ће се Руси по свој прилици повући. И Немци, чим им је с пута уклоњена линија на реци Бузеу, журнули су да се тиме што боље користе. Ну поред свега тога ишли су напред врло тешко и врло споро. Борба се ограничила на троугао који сачињавају река Путна, Трогус и ердељска граница.

Прва препрека на коју су Немци наишли била је река Путна. Борба се још увек води на обалама те реке. Немци су јављали да су прешли ту реку, и то је тачно. Али су били поново пребачени натраг, тако да се северна обала те реке налази сасвим у руским рукама. Ну ипак изгледа да се Руси неће коначно задржати на тој реци. Та река је и сувише мала да би пружила довољно јаке одбранбене положаје. Изгледа да се сав посао Руса на овој реци састоји у томе да што дуже задрже Немце, те да добију што више времена за утврђење Серета. Што дужи Руси остану овде, у толико тежи посао очекује Немце на Серету.

Даље на западу воде се борбе на источним падинама планина, које се спуштају у долину Серета. И ту Немци наилазе на јак отпор. Они продиру на исток, али необично споро и уз силне жртве. Неочекивана снага, коју Руси развијају при одбрани ових малих река, не обећава Немцима много на Серету. У ствари, судећи по садашњем развоју догађаја, да ће Немци, када стигну до Серета и Тротуса, бити заустављени, као што су били и код реке Дви не.

У Македонији.

Занимљиво је питање, што ће Макезенз учинити, или што је већ учинио, са војском коју је употребљавао у Добруци и другим деловима Румуније, ка да је убојна линија била много дужа но што је сада. Постоје две могућности. Прва је да ту војску пошље у Македонију, а друга да настави борбу на садашњем разбоју и покуша да се дочепави богатих поља Бесарабије. Изгледа да нема што тражити у Македонији и да га тај фронт не привлачи много. Саобраћајна средства за тај фронт врло су ретка и сумњиво је, да би он могао добијати довољну количину граната да одржи офанзиву, ако би је почињао. Сви су изгледи да ће Немци појачати своју војску у Македонији, али да неће предузимати никакве нападе.

С друге стране, упад у Бесарабију оштетно би било целу руску линију. Онем тог војничког разлога, постоји још и питање храни, које Немачку особито занима. Уза све то опет јасно је да Немачка не жели да продужава своје линије и да се и сувише удаљава од жељезничких средишта. А до тога би дошло, ако би се предузео упад у Бесарабију. Према томе изгледа највероватније, да ће се Немци зауставити на самој Серету, ако им први покушај за прелаз реке буде неуспешан и буде их коштао силних жртава у људима и зебани.

И то не бити по свој прилици, конач читавог низа досадашњих немачких офанзива.

СВЕ ПРИЛОГЕ ЗА СРПСКО НАРОДНО ОДБРАНУ ТРЕБА СЛАТИ НА ОВУ АДРЕСУ:

PROF. M. I. PUPIN
443 West 22 Street
NEW YORK, N. Y.

САВЕЗ СЈЕДИЊЕНИХ СРБА СЛОГА

(SERB FEDERATION SLOGA)

Главни седиште: ЊУЈОРК; Њ. Ј.

443 West 22 Street

New York, N. Y.

Главни Председник: М. И. ПУПИН

443 W. 22 Street, New York, N. Y.

Главни Подпредседник: ПАВЛЕ Х. ПАВЛОВИЋ

443 W. 22 Street, New York, N. Y.

Чланови Управног Одбора за 1916, 1917, 1918, 1919:

- ЈОСИФ РАЈКОВИЋ, МИЛЕ КУКОЛЕЧА, ПУРО И. ГРЕГОВИЋ, ГЛИШО БАБИЋ, ЧЕВАН М. БОГДАНОВИЋ, АЛИЈА ВУЈКОВИЋ, ИДИЈЕ РОГО, АЛИЈА РАДАКОВИЋ, СТОЈАН ПАВЛОВИЋ, ДУШАН ПОВОИЋ, НИКОЛА ТРБОВИЋ, СИМО ВУЈКОВИЋ, БОРЂЕ ПУРЛИЈА

ЊИТЕ САВЕЗА СЈЕДИЊЕНИХ СРБА СЛОГА ПРЕГЛЕДА ДРЖАВНА ВЛАСТ СВАКА ЧЕТИР МЕСЕЦА.

Савез Сједињених Срба Слога исплаћује:

Table with 2 columns: Description of services (e.g., eye surgery, dental work) and corresponding costs in dollars and cents.

За операције: слепог прева \$100; камена у бешници \$100; у случају опучености \$75; трагоме \$25; отварање утробе \$100; женске операције \$50; операције шугавла \$25; рака \$100; дебелог црева \$35; за операције на глави, оку, уху, носу, грлу и аглобонима од \$25 до \$75; за отварање крви од \$15 до \$35.

Осим тога сваки члан добија од 50 до 400 долара на име операције, болне потпоре и осакатинске, које нису горе нарочито назначене, а према техници поред и увиђавности управног одбора.

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Срп. Д. Д. „Св. Јован“, бр. 170 СССС. у Сесереу, Ил., од 1. јануара до 31. децембра 1916. г.

Чиста готовина у друштвеној благајни на дан 1. јан. 1917. \$85.82
Укупни приход кроз 1916 годину 921.05

Свега \$1006.87

Расход:

- 1. Савезу, на име расписа \$503.40
2. Савезу, За год. чланарину и уписницу 47.00
3. За болне потпоре члановима 345.60
4. Разно 61.97

Укупно \$957.97

Чиста имовина у готовини 31. дец. 1916. 48.90
Остала имовина у вред. 250.00

Љубомир И. Пантовић, предс. надз. одб.

ПОЗИВ.

Срп. Д. Д. „Словенски Југ“ бр. 150 СССС. у Њујорку, Њ. Ј., позива своје чланове на годишњу скупштину, која ће се обдржавати у идућу недељу 21 јануара о. г. у 2 сата после подне у Српском Дому.

Пошто ће се на овој седници решавати о важним стварима а обавиће се избор нове управе то сваки члан мора неизоставно присуствовати. Ко се огуши на овај позив без оправданог разлога биће глобљен са \$1.00.

Ђорђе Антоновић, председник
Никола Трбовић, тајник.

ТУЖНА ВЕСТ.

Овиме јављамо свој браћи, пријатељима и познаницима тужну вест, да смо 30. децембра 1916. г. изгубили најлепа чиститог и вреднога брата Ђуру Карановића у 33-ој години свог живота.

Искрено благодаримо овамо шљем братству „Св. Тројица“ бр. 85 СССС., које није жалито труда, него је у лепом броју присуствовало погребу и наше га покојника са нама заједно отпратило до вечне куће.

Покојник оставља у домовини жену са двоје деце; а овде брата од стрица Јанка и рођаке Милоша и Раду.

Теби, врли покојниче и браге нека је лака ова груди туге земље и вечна ти памјат.

Ожалостњено

С. Д. Д. „Св. Никола“ бр. 169 СССС. у Дукину, Па.

Миле Обрадовић, председник.

ДО ЗНАЊА.

Свима члановима Срп. Д. Д. „Св. Сава — Лица и Крбава“, бр. 79 СССС. у Мидвел, Јута, да је ово друштво на својој годишњој седници решило следеће:

Норади великог броја болесних чланова сваки ће члан уплатити за месеце фебруар и март посебну пристојбу од \$1 за сваки поменути месец.

Браћо чланови, познато вам је да се сваком болесном брату његова потпора мора исплатити, а ми немамо никаквих друшких средстава осим држимо се оне: један за све, а сви за једнога. Тога ради молимо вас да се чим тачније и брже одозовете овоме друштвеном реше-

њу, тако да друштво може вршити своју дужност према сваком члану.

Данило Н. Кнежевић, председник.
Ђ. С. Лемаић, тајник.

СА БОЖИЊНЕ СЛАВЕ.

Да је „брат мио које вере био“ види се најлепше из дивнога примера Хрвата и Срба овде у Бурнету, Ваш. Пригоном верских свечаности и једног и другог дела нашега народа, браћа се међусобно посећују и заједнички славе, како то и доликује једнокрвној браћи.

Тако и. п. пригодном Божићних благодана одем код г-ђе Анке Д. Блануша и браће Фрање и Јозе Крзнарића и затечем леу киту Срба и Хрвата, који су се ту окупили а братски проведу Божићне благодане.

Након пријатељског и братског разговора, брат Фрањо Крзнарић узме наш Савезни орган „Србобран“ и прочита из њега онај позив за сакупљање прилога за Божићни Дарак српској војсци. Након тога изговори је дирљив говор и изрекао херојска дела наших јунака, који се бере за југословенско слободоње и уједињење и позвао присутну браћу да се и они сете данашњом пригодном својих ослободилаца. По свршеном његовом говору на његов позив сакупи се међу присутнима свота од \$66.00, као Божићни Дарак.

Приложише следећи: По \$10 Томо Мисета, по \$6.00 Стево Рајчевић, Гавро Ј. Сладоје; по \$4 Данило Блануша, г-ђа Анка Д. Блануша, Томо Саватовић, Никола Докман, Гавро М. Сладоје, по \$2 Јован Пецељ, Мато Сикимић, Ђурица Ашић, Илија Гостовић, Стево Саватовић, Елц Шашић, Милан Илић, Јаков Доша, Иван Петрина, Фрањо Крзнарић, Јосо Крзнарић, г-ђа Сикимић.

Хвала браћи и сестрама прилагачима, а особито браћи и сестрама хрватског имена, који се овако лепо сећају наших заједничких ослободилаца.

Томо Мисета, члан др. „Високи Дечани“, бр. 147 СССС.

ПАБИРИИ ИЗ РОВА.

Досетљивост нашег војника.

Рано у зору, по великој магли, привукли смо се непријатељском рову на 60-80 метара. Брзо смо ископали ров и утврдили се. Како је висина велика, планина, то се магла диже тек пред подне, и ми сагледасмо ред густих жица пред непријатељским ровом. Посао не теже ниш, жице не нам много сметати; иначе би брзо истерали противника из јазбина. Цео дан смо провели у рову добро мотрећи да се ко не појави из противничког рова, и чим би смо кога сагледали, оборили би ватру, тако да се нико живи није са њине стране појављивао; али смо и ми морали седети у рову, јер нам и они нису дужни остајали.

Наш водник, а и ми сви војници, имали смо једну бригау: Требало је пошто по то уклопити жицу. Али како? Посао и врло тежак и врло опасан. Саветовали смо се, разни су предлози падали, али ниједан није био усвојен. Да се прикраде ко до жице, да је искида, не би

било од велике користи, јер ова жица није утврђена гвозеним шипкама или дрвеним кочевима за земљу па затим изукриштана, већ је округла и растегнута дуж рова а за земљу утврђена камењем које је у шупљину ове округле жице наслано. Дакле, није могуће стварати пролазе кидањем, већ је потребно да се цела жица уклони.

— Да одем на три-четири, — предложи каплар Сава, па да је бомбама уништим.

— Не, неће добро бити, могу вас опазити и побити, — одби водник овај предлог.

— Ја имам добар план, радосно узвикну редов Радоје, само ако хоћете да ме послушате.

— Говори, говори, да чујемо.

— Да ми дате два-три подужа и јача конопца и ништа више.

— Па шта ћеш после?

— После је моја брига.

Сви ми у воду знамо Радоја као великога домишљана, свеу ме умео довити, сваку је стварчицу умео искористити. Стога нас је интересовао његов план, а веровали смо да је добар.

Водник нареди једноме војнику да оде до бојне коморе и узме конопце. Радоје замоли водника да и он пође, како би тамо могао повезати конопце. двојица брзо изгубише низ крш.

Код свију је била велика радозналост: шта је Радоје измислио, шта ли ће он то измајсторисати? Радоје је у бојној комори покушио конопце с којима се сандуци с муницијом привезују за самаре. Наравно да је имао чике мукe, јер му их коморције на силу дадоше. Изнаставља их, повеже их јако и створи један врло дугачак конопца.

Није се дуго бавио и стиже к нама у ров. Остаји конопца, седе на њега, пошто га је лепо савио у клубе, и предложи да се чека на први мрак, па ће приступити послу.

— Кажи нам шта си намислио да радиш?

— Јок, ако вам кажем, можда ће неко казати да је нестварљиво и подбунити остале те ми покварити цео план, а дајем вам реч да ће све испастити добро и што је главно, никога глава неће заболети.

Водник нас опомену да будемо стрљиви, али ипак су многи прилазили Радоју, хватајући га на пријатељство да „само њему каже!“

Мрак се већ спуштао. Радоје се спремао да оствари план још у првом сумраку док месечина није обасјала. Он изу обућу, узне конопца и полако милећи изађе из рова. Ми смо га погледали пратили док га мрак не сакри а потом смо само осећали како нам срце јако дуна и неку стрепњу која нас све освоји, јер се Радоје прилично забавио. Одједном Радоје скочи у ров, а за њиме се вукао конопца који је чврсто држао у рукама.

— Овамо, сложи држите конопца и вуците... И водник и ми сви ухватисмо конопца и вукосмо што смо боље могли. Испочетка је врло тешко ишло а затим одједном врло лако. Док смо вукли конопца Радоје нам откри цео свој план: — Проста ствар, једним кра-

јем конопца везао сам жицу по средини на три места, а други сам крај ево донео вама, сад вуците, тешко је само у почетку, док се камење из жице не искотрља. Али непријатељ осети шум жице, која се вукала по кршу, и камења које се низ стење котрљало и осу јаку пушчану ватру. Ми смо скривени дубоко у рову и даље вукали конопца. Радост је била неопишана кад угледасмо жицу пред нашим ровом. Одмах смо је коленико је то било потребно испривили и развукли као и камењем утврдили.

Месец је избио високо и његова светлост обасја и нас и Бугаре. По која глава извири из њиховог рова, колико да нам добади псовку, па је одмах нестане а када је у зору пала магла, Бугари су напустили свој ров. Нису имали куражи да остану и приме борбу с нама из рова, који је сад био утврђен њиховом рођеном жицом.

(Ратни Дневник).
М. С. Арсениви.

СРПСКИ НАРОДНА ОДБРАНА

На седници, одржаној 2. јануара 1917. год. присутна су г. чланови Централног Одбора Српске Народне Одбране: Андрија Сремац, Томо Сраентић, Мита Беджанов, Драгомир Милојевић, Драг. Милићевић, Јаша Дубока, Г. Петровић, Светозар Боршковић, Лазар Бошковић, Вид Вушић, Бранко Пекић, Ђока Антоновић, Павле Хаџи-Павловић, Гавра Грујић, др. М. Трипунац и Душан Поповић.

Чита се записник прошле седнице који се прима. Читају се писма из Француске и Швајцарске, којима се потврђује пријем послатога новца. Чита се писмо од Срба заробљеника у Аустрији, из Дро-рендорфа, Доња Аустрија, у којем моле за помоћ. О предлогу да им се пошаље писмена помоћ развила се вела дебата. Решево је да се пошаље \$1000.— Српском Црвеном Крсту у Женеву, са палогом, да се овим заробљеницима, који су у бедном стању пошаље помоћ у ствари и намирницама.

ИЗВЕШТАЈ

Table with 2 columns: Description of items received (e.g., money, supplies) and amounts in dollars and cents.

Свега примљено \$238,932.10

Издајат:

Table with 2 columns: Description of items paid (e.g., rent, printing) and amounts in dollars and cents.

Остаје у благајни 2. јануара 1917. год. \$18,846.57
Јово Екеровић, тајник.

Table with 2 columns: Description of items received (e.g., money, supplies) and amounts in dollars and cents.

БОЖИЊНИ ДАРАК СРПСКОЈ ВОЈСЦИ.

Приложили су следећи:

Large table with 3 columns: Name of donor, amount of contribution, and total amount.

(Наставиће се)